

- BEREZKIN, Viktor Josifovič. 1973. *Teatr Jozefa Svobody*. Moskva: Izobrazitelnoje iskusstvo, 1973.
- BURIAN, Jarka M. 1971. *The Scenography of Josef Svoboda*. Middletown: Wesleyan University Press, 1971.
- DERRIDA, Jacques. 1995. *Mal d'Archive: une impression freudienne*. Paříž: Galilée, 1995.
- GIESEKAM, Greg. 2007. *Staging the Screen. The Use of Film and Video in the Theatre*. New York: Palgrave, 2007.
- PTÁČKOVÁ, Věra. 1983. *Josef Svoboda*. Praha: Divadelní ústav, 1983.
- SEKYROVÁ, Kateřina. 2007. Činohra v divadle zázraků. Činoherní inscenace v Laterně magice. *Divadelní revue*, 2007, č. 2, s. 70–87.
- SVOBODA, Josef, HONZÍKOVÁ, Milena. 1992. *Tajemství divadelního prostoru*. Praha: Odeon, 1992.
- SVOBODA, Josef. 1993. *The Secret of Theatrical Space: Memoirs of Josef Svoboda*. Přel. Jarka M. Burian. New York: Applause, 1993.

David Drozd / Jiří Štefanides (ed.): *O divadle 2008*

Ponory, bilance, výzvy! Těmito třemi hesly můžeme charakterizovat sborník předkládající podstatnou část příspěvků, jež zazněly na konferencích *O divadle na Moravě a ve Slezsku III* a *Paměť divadla*, které proběhly v těsné návaznosti 8.–10. října 2008 organizovány olomouckým teatrologickým pracovištěm.

Ač první konference nemá tematické vymezení, nutno konstatovat, že podstatná část příspěvků se týká německojazyčného divadla na našem území. Zahrnují všechny podstatné oblasti daného historického období, divadlo kočovné, loutkářské, problematiku divadel městských i zámeckých. Velmi sympatické je, že referenty jsou odborníci všech věkových kategorií (od nedávno bohužel zesnulého Jiřího Hilmery po stále ještě doktorandku Jitku Štávovou), a lze tedy doufat, že na tomto poli dochází k určité generační obměně, která zajistí pokračování a rozvíjení výzkumu.

Jako celek prokazují tyto studie, že v česko-moravské teatrologii již de facto došlo k oné zásadní změně paradigmatu, o níž je od počátku devadesátých let řeč: bádání se zaměřuje na divadlo na českém území, ustupuje vymezení jazykové, do popředí se dostávají zejména vztahy německo-české, zároveň mizí národně-obrozenecká posedlost vysokým uměním a předmětem zájmu se může stát i provoz dnes bychom řekli vysloveně „komerčního“ divadla. Vedle tohoto relativně uceleného bloku věnovaného divadlu staršímu působí referáty o divadle 20. století, jakko-

li samy o sobě kvalitní, poněkud osaměle a nevyvážené.

Z druhé části sborníku, opřené o konferenci *Paměť divadla*, jež je zaměřena zejména na otázky teatrologické heuristiky a metodologie, bych upozornil na několik textů. Hned v počátku je umístěn příspěvek Jana Hyvnara „Idea geneze v české divadelní historiografii“ (byl mezitím otištěn i v *Divadelní revui* č. 1/2009). Hyvnar se polemicky zaměřuje proti performance studies, různým podobám post-strukturalismu, přičemž mu nejde jen o ony importované metodologie, ale zejména o nastupující teatrologickou generaci. Tak aspoň rozumím názoru „oslabování historického vědomí v současných teoretických přístupech jde ruku v ruce se slábnoucím zájmem mladé generace o historii, zvláště tu českou“. Takový názor je velmi obecný, a tím pádem zavádějící – v samotném recenzovaném sborníku najdeme několik vysloveně historiograficky orientovaných badatelek (Ježková, Sarkissian, Janková, Kovářová, Šťábová), takže nechápu, proč je nutno neurčitě a neadresně propadat panice. Vedle toho se mi zdá poněkud pozdní i samotná polemika se Schechne-rem, jehož „performance studies“ jsou sice relativně etablovaným, ale dávno již ne módním teatrologickým proudem. Podobně Hyvnarovo pojetí strukturalismu jako ahistorického, anti-genetického a ryze synchronního metodologického přístupu lze vztáhnout snad jen na jeho první fázi, další (české nebo o český kontext se opírající) generace strukturalistů již toto omezení dávno překonaly.

Z dalších studií je přínosné přehledové zhodnocení vývoje české historiografie, jak je podala Tatjana Lazorčáková, i když je – podle mého názoru – až příliš tolerant-

ní k pracím z dnešního hlediska až příliš příliš čtivým a publicistickým, vyhýbá se tak i zásadní otázce dobového ideologického vlivu, který se promítá do akademických *Dějin českého divadla*, ale i prací Justových, Císařových nebo Dvořákových. Zásadnější je úvaha Margity Havlíčkové, obracející se k vysloveně metodologickým problémům českých dějin, ve zdvořilé, ale důsledné polemice upozorňuje na problém ideologizace dějin nejen v naší předválečné, ale zejména relativně nedávné historiografii, na jejímž čele stále ještě jsou ony zmíněné čtyřsvazkové *Dějiny českého divadla*.

Rozsáhlý oddíl je věnován představení různých divadelních archivů, stavu jejich zpracování atp. Z většiny úvah vystupuje velmi zřetelně nutnost soustavnější, systematické péče o prameny, jejich archivaci – na jedné straně je nutno ocenit, čeho již bylo za dnes běžného stavu podfinancování dosaženo, na druhé straně jsou na místě obavy, které lze – možná poněkud pateticky – shrnout následovně: na českém území je bez diskuse velmi bohatá a v evropském kontextu ojedinělá divadelní kultura, je naší povinností jí věnovat náležitou péči. S tím souvisí několikrát připomenutá vize českého divadelního muzea... Je nutno doufat, že tyto teze – (ekonomická) krize nekrize – překročí rámec akademických propozic a dostanou se k sluchu těch, kteří by mohli něco zásadního vykonat (počínaje ředitelkou Institutu umění-Divadelního ústavu).

ŠTEFANIDES, Jiří (ed.). *O divadle 2008*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2009.